

การพัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรการท่องเที่ยวจากข้อมูลสถาบันอุดมศึกษา

Tourism Human Capital Database Development from the Data of Higher Education Institutions

นภัสนันท์ วิจิตรกิจกุล*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อเตรียมชุดข้อมูลของบุคลากรทางการท่องเที่ยวจากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสร้างแนวคำถามเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอเป็นคำบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบัน อุดมศึกษาในประเทศไทย มีจำนวนทั้งหมด 228 หลักสูตร เป็นหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 144 หลักสูตร และสถาบัน อุดมศึกษาของเอกชน 84 หลักสูตร หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบัน อุดมศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนาหลักสูตร ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd) ที่มุ่งหมายยกระดับคุณภาพบัณฑิตและตามมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม พ.ศ. 2553 (มคอ.1) เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและ สมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติ ของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ในมาตรฐานสมรรถนะร่วมสำหรับวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals) มาพิจารณาในการพัฒนาหลักสูตรด้วย 2) ชุด ข้อมูลของบุคลากรทางการท่องเที่ยวจากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน (AEC) มีจำนวนทั้งหมด 6 ชุด ได้แก่ ชุดข้อมูลนโยบาย/แผนงาน ชุดข้อมูลการจัดทำหลักสูตรทางการ การท่องเที่ยว ชุดข้อมูลผู้ประกอบการไทยและอาเซียน ชุดข้อมูลหลักสูตรทางการท่องเที่ยวในสถาบันอุดมศึกษา ชุด ข้อมูลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา และชุดข้อมูลบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาด้านการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : ฐานข้อมูลบุคลากรการท่องเที่ยว สถาบันอุดมศึกษา

*อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ABSTRACT

This research aimed at 1) to examine undergraduate courses of higher education institutions in tourism in Thailand to support the ASEAN Economic Community (AEC), 2) to prepare the series of human capital database in tourism from the higher education in order to support the ASEAN Economic Community (AEC). This research was a qualitative research by created the questions used in the focus group discussion. The content analysis was presented by narrative method.

The results showed that: 1) undergraduate courses of higher education institutions in tourism in Thailand currently had a total of 228 courses divided into a number of state university 144 courses, and 84 courses in private university. Undergraduate courses of higher education institutions in tourism and hotel in Thailand were developed on the National Qualifications Framework (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HEd) enhanced the quality of undergrads and Bachelor degree qualifications framework in Tourism and Hotel 2010 met the labor market requirements. So many higher education institutions involved the concepts on ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals for courses development. 2) Series of human capital database in tourism from the University in order to supported the ASEAN Economic Community (AEC) had a total of 6 sets including a set of policy / program, a set of the curriculum of tourism, a set of Thai and ASEAN company in tourism, a set of tourism courses in educational institutions, a set of graduates at graduation, and a set of personnel in educational institutions in tourism.

Keywords : Tourism Human Capital Database, Higher Education Institutions

บทนำ

ประเทศไทยจัดว่าเป็นประเทศที่มีผู้มาเยือนมากที่สุดในโลกเป็นลำดับที่ 17 ของโลก และ รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งที่ 17 ของโลกในปี 2550 ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2544 – 2551 การท่องเที่ยวของไทยขยายตัวในอัตราร้อยละ 7 และรายได้จากการท่องเที่ยวต่างชาติมีอัตราการเติบโต ร้อยละ 7.75 ต่อปี (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ, 2552) ประเทศต่างๆ ในประชาคมอาเซียนให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจร่วมกันอย่างต่อเนื่องโดยจากผลการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 8 เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2545 ได้เห็นชอบให้อาเซียนกำหนดทิศทางการทำงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2553) และให้อาเซียนปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานภายในของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนในปีพ.ศ.2546 ผู้นำอาเซียนได้ออกแถลงการณ์ Bali Concord II เห็นชอบให้มีการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปีพ.ศ.2563 และให้เร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา (priority sectors) ได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศและสุขภาพอาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ.2563 (ค.ศ.2020) โดยมีแนวคิดที่อาเซียนจะกลายเป็นเขตการผลิตเดี่ยว ตลาดเดี่ยว หรือ Single market and production base ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีโดยธุรกิจสามารถดำเนินการกระบวนการผลิตที่ใดก็ได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2553) โดยสามารถใช้ทรัพยากรจากแต่ละประเทศ ทั้งวัตถุดิบและแรงงานมาร่วมในการผลิต มีมาตรฐานสินค้ากฎเกณฑ์กฎระเบียบเดียวกัน ยิ่งทำให้ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวที่ทำรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ต้องเตรียมความพร้อมด้านทุนมนุษย์ที่จะรองรับประชาคมอาเซียน

บุคลากรในภาคบริการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ซึ่งจากการประมาณการความต้องการกำลังคนของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2554 สาขาหลักที่มีความต้องการการจ้างงานมากที่สุด ได้แก่ ภาคบริการ โดยเฉพาะสาขาโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร มีความต้องการจ้างงาน ในปี พ.ศ. 2554 มากถึงเกือบสามล้านคน ส่วนในสาขาการท่องเที่ยว มีความต้องการจ้างงานประมาณเจ็ดหมื่นคน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2553)

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ.2554-2558 (ASEAN Tourism Strategic Plan 2011-2015) (กรมการท่องเที่ยว, 2556) ระบุว่า การเพิ่มคุณภาพของการบริการและทรัพยากรบุคคลในภูมิภาคโดยการพัฒนามาตรฐานเป็นงานที่มีความสำคัญ ซึ่งการที่ประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศจะพิจารณาอนุมัติมาตรฐานร่วมกันนั้น จะต้องใช้เวลาและการประสานงานอย่างมาก การพัฒนามาตรฐานนี้ นอกจากจะต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียน (ASEAN National Tourism Organization: ASEAN NTOs) แล้ว ยังมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอีกหลายส่วน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างรอบคอบ เพื่อให้มาตรฐานที่จะพัฒนานั้น สามารถตอบสนองความต้องการของทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาครัฐได้

การดำเนินงานตามข้อตกลงยอมรับร่วมด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (ASEAN MRA on Tourism Professionals) รวมถึงการจัดทำมาตรฐานสมรรถนะของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวของอาเซียน (ASEAN Common Competency Standard for Tourism Professionals : ACCSTP) สำหรับ 6 แผนก 32 ตำแหน่งงาน ประกอบด้วยสาขาการโรงแรม 4 แผนก 23 ตำแหน่งงาน และสาขาการท่องเที่ยว 2 แผนก 9 ตำแหน่งงาน นั้น มีความซับซ้อน รวมทั้งต้องอาศัยความเห็นชอบ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย และจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก ตำแหน่งงานต่างๆซึ่งต้องมีการจัดทำมาตรฐานสมรรถนะภายใต้แต่ละสาขาวิชานั้น มีความซับซ้อนของตำแหน่งงานและความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน บางตำแหน่งงานต้องการบุคลากรระดับปริญญาตรี และผ่านการฝึกอบรมด้านวิชาชีพมาแล้ว ในขณะที่บางตำแหน่งงานอาจต้องการผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมระยะสั้นเพียง 1-2 สัปดาห์เท่านั้น ดังนั้นในกระบวนการพัฒนามาตรฐานจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาและทักษะสำหรับแต่ละตำแหน่งงานให้ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะดำเนินการพัฒนาและฝึกอบรม

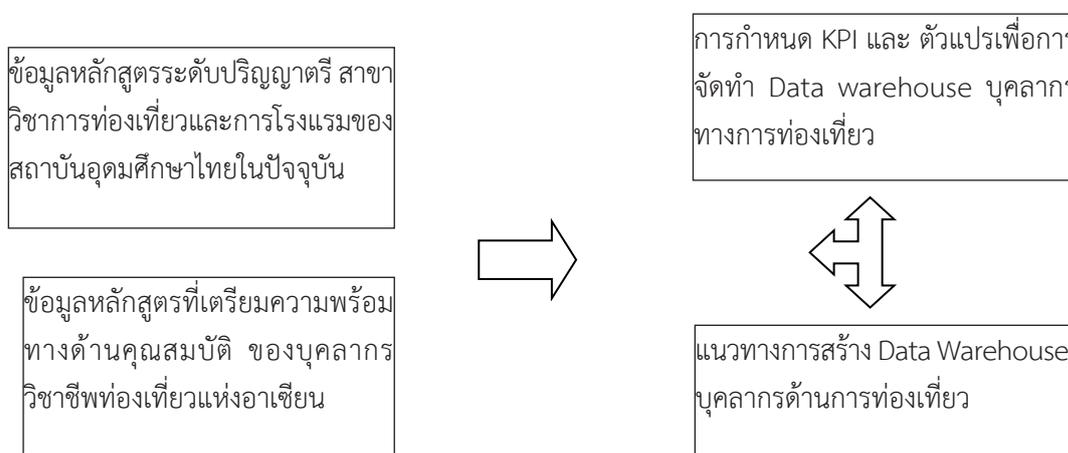

จากรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการศึกษากรอบความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพกำลังแรงงานไทยใน 32 ตำแหน่งงาน ภายใต้ข้อตกลงอาเซียนของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2553) มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำระบบข้อมูลผู้ได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพแห่งอาเซียน และตำแหน่งงานในสาขาการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการรับรองมาตรฐานวิชาชีพของบุคลากรในอาชีพนี้ โดยมีการขึ้นทะเบียนผู้ได้รับการรับรองมาตรฐานวิชาชีพแห่งอาเซียน และฐานข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งงานว่างในสาขาบริการท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่มีข้อมูลแรงงานไทยและต่างชาติจากกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยครบถ้วนเป็นฐานข้อมูลหลัก จึงควรมีการศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรการท่องเที่ยวจากข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่พัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมเพื่อผลิตบัณฑิตไปสู่การเป็นบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อการรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
2. เพื่อเตรียมชุดข้อมูลของบุคลากรทางการท่องเที่ยวจากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เพื่อบริการประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรการท่องเที่ยวจากข้อมูลสถาบันอุดมศึกษา” ได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดของวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย มีจำนวน 228 หลักสูตร(ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ณ วันที่ 15 กันยายน 2555)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย จำนวน 100 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การเลือกตัวอย่างโดยใช้ดุลยพินิจของนักวิจัยในการพิจารณากำหนดกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย คือ การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง และมีแนวคำถามในการนำสนทนากลุ่มแบบเจาะจง ดังนี้

- การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง การจัดกลุ่มสนทนาซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการศึกษาข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็นการสนทนาและกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาพูดคุยกันในหัวข้อที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การจัดสนทนากลุ่มเป็นการใช้หลักการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม(Group Interaction) โดยกลุ่มที่เจาะจงในการสนทนากลุ่มคือ ตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทยที่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ สาขาวิชาการท่องเที่ยว จำนวน 40 คน สาขาวิชาการโรงแรม จำนวน 25 คน และสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 35 คน

- แนวคำถาม ได้สร้างแนวคำถามเพื่อนำไปวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรการท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิชาการ สถาบันอุดมศึกษา นักศึกษา บัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ส่วนที่ 2 ความต้องการใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำหลักสูตร ส่วนที่ 3 ฐานข้อมูลในการทำหลักสูตร และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้าจาก ตำรา เอกสาร บทความ วารสาร รายงาน ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแนวคำถามในเครื่องมือการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลที่ได้จากผลการสนทนากลุ่ม จากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนในประเทศไทย

1. รวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวข้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน

2. ศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบันที่ดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF: HED) โดยได้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจำนวนและชื่อหลักสูตรทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และข้อมูลหลักสูตรทางการท่องเที่ยวและการโรงแรมของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา หลังจากได้รับข้อมูลหลักสูตรแล้ว ได้วิเคราะห์สรุปนำเสนอเป็นตารางพร้อมคำอธิบายบรรยายได้ตาราง

3. สร้างแนวคำถาม นำแนวคำถาม ไปให้ที่ปรึกษางานวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญทั้งด้านการท่องเที่ยวและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมความแม่นยำตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ (Consensual Validity) และความถูกต้องของภาษาที่ใช้และคำศัพท์เฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่จะนำไปใช้

4. นำเครื่องมือที่ได้ไปเก็บข้อมูลจากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษา โดยจัดสนทนากลุ่มในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การดำเนินการก่อนการจัดสนทนากลุ่ม ได้เจาะจงในการสนทนากลุ่มคือ ตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง สาขาวิชาการโรงแรม และสาขาวิชาการท่องเที่ยว ในระดับปริญญาตรี

4.2 การเตรียมแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม ได้กำหนดหัวข้อ ประเด็น และแนวคำถามจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อนำการสนทนาให้เป็นลำดับขั้นตอน

4.3 การเตรียมบุคลากรในการจัดสนทนากลุ่ม ได้เตรียมบุคลากรในการร่วมกันจัด สนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คือผู้ถามคำถาม และกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของข้อที่ จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ตรงกับประเด็นที่จะศึกษาในเวลาที่กำหนดในการวิจัย

4.4 สถานที่จัดสนทนากลุ่ม คือ ห้องประชุมที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

5. นำข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อยที่ได้จากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ แล้วนำเสนอเป็นคำบรรยาย ผลจากการวิเคราะห์จะนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างข้อมูลในระบบฐานข้อมูลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย โดยจำแนกข้อมูลสำคัญออกเป็นชุดข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคลังข้อมูลสารสนเทศ และจะได้ประสานเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ระบบฐานข้อมูลต่อไป ทั้งนี้ระหว่างการพัฒนาออกแบบต้นแบบระบบฐานข้อมูล จะมีการปรึกษาหารือและขอคำชี้แนะจากที่ปรึกษาโครงการ และที่ปรึกษาแผนงานวิจัยในการปรับปรุง พัฒนาแก้ไขให้เหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือใช้เทคนิคการวิจัยที่บรรยายเนื้อหา ซึ่งการบรรยายจะเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏ และนำข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อยที่ได้จากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในประเทศไทย มาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยจำแนกข้อมูลสำคัญออกเป็นชุดข้อมูล แล้วนำเสนอเป็นคำบรรยาย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ข้อที่ 1 ผลการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาสังกัดภาครัฐและเอกชนแจ้งเปิดดำเนินการหลักสูตรทั้งหมดจำนวน 228 หลักสูตร ดังตารางที่ 1 และ 2 และมีการเปิดหลักสูตรจำนวน 73 หลักสูตร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 1 สรุปสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทยที่ทำหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)

ลำดับ	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย	หลักสูตร			สาขาวิชา		
		บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	วิทยาศาสตร์	การ พท.	การ รร.	รร.และพท.
1	ม.เกษตรศาสตร์	1	3	-	2	1	1
2	ม.ขอนแก่น	1	2	-	2	-	1
3	ม.เชียงใหม่	-	1	-	-	-	1
4	ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	1	-	-	1	-	-
5	ม.เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	1	-	-	-	-	1
6	ม.เทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	-	4	-	3	1	-
7	ม.เทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	-	1	-	1	-	-
8	ม.เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	-	2	-	1	1	-

ลำดับ	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย	หลักสูตร			สาขาวิชา		
		บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	วิทยาศาสตร์	การ ทท.	การ รร.	ร.ร.และทท.
9	ม.เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	-	2	-	1	1	-
10	ม.เทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	-	3	-	1	2	-
11	ม.เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	-	1	-	-	-	1
12	ม.เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	-	2	-	1	1	-
13	ม.เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	-	1	-	1	-	-
14	ม.เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	-	1	-	1	-	-
15	ม.นครพนม	-	2	-	1	1	-
16	ม.นเรศวร	3	-	-	3	-	-
17	ม.บูรพา	4	1	-	1	2	2
18	ม.มหาสารคาม	1	2	-	1	-	2
19	ม.มหิดล	2	2	-	2	-	2
20	ม.แม่โจ้	-	1	1	2	-	-
21	ม.แม่ฟ้าหลวง	1	-	-	1	-	-
22	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี	-	2	-	2	-	-
23	ม.ราชภัฏกำแพงเพชร	-	1	-	1	-	-
24	ม.ราชภัฏจันทรเกษม	-	3	-	3	-	-
25	ม.ราชภัฏชัยภูมิ	-	1	-	1	-	-
21	ม.ราชภัฏเชียงใหม่	1	4	-	4	1	-
27	ม.ราชภัฏเชียงใหม่	-	4	-	3	-	1
28	ม.ราชภัฏเทพสตรี	-	2	-	2	-	-
29	ม.ราชภัฏธนบุรี	-	2	-	1	-	1
30	ม.ราชภัฏนครปฐม	-	1	-	1	-	-
31	ม.ราชภัฏนครราชสีมา	2	1	-	1	2	-
32	ม.ราชภัฏนครศรีธรรมราช	-	2	-	2	-	-
33	ม.ราชภัฏนครสวรรค์	-	2	-	1	-	1
34	ม.ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	-	2	1	3	-	-

ลำดับ	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย	หลักสูตร			สาขาวิชา		
		บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	วิทยาศาสตร์	การ ทพ.	การ รร.	รร.และทพ.
35	ม.ราชภัฏบุรีรัมย์	-	3	-	2	-	1
36	ม.ราชภัฏพระนคร	-	1	-	1	-	-
37	ม.ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	-	1	-	1	-	-
38	ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม	-	1	-	1	-	-
39	ม.ราชภัฏเพชรบุรี	-	1	-	1	-	-
40	ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์	-	1	-	1	-	-
41	ม.ราชภัฏภูเก็ต	-	3	-	3	-	-
42	ม.ราชภัฏมหาสารคาม	-	1	-	1	-	-
43	ม.ราชภัฏร้อยเอ็ด	1	2	-	2	-	1
44	ม.ราชภัฏราชชนรินทร์	-	2	-	1	-	1
45	ม.ราชภัฏรำไพพรรณี	-	1	-	1	-	-
46	ม.ราชภัฏลำปาง	-	1	-	1	-	-
47	ม.ราชภัฏเลย	-	1	-	1	-	-
48	ม.ราชภัฏวไลยอลงกรณ์	-	2	-	2	-	-
49	ม.ราชภัฏศรีสะเกษ	1	-	-	1	-	-
50	ม.ราชภัฏสกลนคร	-	1	-	1	-	-
51	ม.ราชภัฏสงขลา	1	1	-	2	-	-
52	ม.ราชภัฏสวนดุสิต	-	3	-	3	-	-
53	ม.ราชภัฏสวนสุนันทา	1	3	-	2	1	1
54	ม.ราชภัฏสุราษฎร์ธานี	2	-	-	2	-	-
55	ม.ราชภัฏสุรินทร์	-	2	-	2	-	-
56	ม.ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง	-	1	-	1	-	-
57	ม.ราชภัฏอุดรธานี	1	1	-	1	-	1
58	ม.ราชภัฏอุดรดิษฐ์	-	2	-	2	-	-
59	ม.ราชภัฏอุบลราชธานี	-	2	-	2	-	-
60	ม.รามคำแหง	2	-	-	2	-	-

ลำดับ	สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทย	หลักสูตร			สาขาวิชา		
		บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	วิทยาศาสตร์	การ พท.	การ รร.	รร.และพท.
61	ม.วลัยลักษณ์	6	-	-	6	-	-
62	ม.ศรีนครินทรวิโรฒ	2	1	-	1	-	2
63	ม.ศิลปากร	2	2	-	2	2	-
64	ม.สงขลานครินทร์	4	-	-	3	1	-
65	ม.สุโขทัยธรรมมาธิราช	1	-	-	1	-	-
66	ม.อุบลราชธานี	-	2	-	2	-	-
รวม		42	100	2	106	17	21

จากตารางที่ 1 เป็นข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2555 ได้จำแนกหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทยจำนวน 66 สถาบัน มี 144 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 42 หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 100 หลักสูตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต 2 หลักสูตร และในจำนวน 144 หลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 106 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 17 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 21 หลักสูตร นอกจากนี้ได้จัดกลุ่มและรวมยอดหลักสูตรและสาขาวิชาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศไทยออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาวิทยาลัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเปิด สรุปดังนี้

กลุ่มมหาวิทยาลัยระดับชาติ จำนวน 15 สถาบัน มี 47 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 27 หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 19 หลักสูตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต 1 หลักสูตร และในจำนวน 47 หลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 29 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 7 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 11 หลักสูตร

กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า จำนวน 2 สถาบัน มี 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 2 หลักสูตร แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 1 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 1 หลักสูตร

กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 สถาบัน มี 17 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 17 หลักสูตร แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 10 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 6 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 1 หลักสูตร

กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 สถาบัน มี 75 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 10 หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 64 หลักสูตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต 1 หลักสูตร และในจำนวน 75 หลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 63 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 4 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 8 หลักสูตร

กลุ่มมหาวิทยาลัยเปิด จำนวน 2 สถาบัน มี 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 3 หลักสูตร คือ สาขาวิชาการท่องเที่ยว 3 หลักสูตร

ตารางที่ 2 สรุปสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนในประเทศไทยที่ทำหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)

ลำดับ	สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนในประเทศไทย	หลักสูตร		สาขาวิชา		
		บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	การ ทท.	การ รร.	รร.และทพ.
1	ม.กรุงเทพ	-	5	1	2	2
2	ม.กรุงเทพธนบุรี	-	1	-	-	1
3	ม.เกษมบัณฑิต	-	1	-	-	1
4	ม.คริสเตียน	-	4	1	-	3
5	ม.เจ้าพระยา	1	-	-	-	1
6	ม.เซนต์จอร์จ	1	1	2	-	-
7	ม.ธนบุรี	-	1	1	-	-
8	ม.ธุรกิจบัณฑิตย์	3	3	4	-	2
9	ม.นอร์ทกรุงเทพ	-	2	-	-	2
10	ม.นอร์ท-เชียงใหม่	1	-	1	-	-
11	ม.นานาชาติแอสตมพอร์ต	-	1	-	-	1
12	ม.ปทุมธานี	-	1	-	-	1
13	ม.พายัพ	1	-	-	-	1
14	ม.พิษณุโลก	2	1	1	1	1
15	ม.ฟาร์อีสเทอร์น	1	-	1	-	-
16	ม.เนชั่น	-	1	1	-	-
17	ม.รังสิต	5	3	6	2	-
18	ม.รัตนบัณฑิต	2	-	-	-	2

ลำดับ	สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนในประเทศไทย	หลักสูตร		สาขาวิชา		
		บริหารธุรกิจ	ศิลปศาสตร์	การ ทท.	การ รร.	รร.และทท.
19	ม.ราชธานี	-	1	1	-	-
20	ม.วงษ์สวัสดิกุล	1	1	1	-	1
21	ม.ศรีปทุม	2	3	1	2	2
22	ม.สยาม	4	2	-	-	6
23	ม.หอการค้าไทย	1	-	-	-	1
24	ม.หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	-	2	2	-	-
25	ม.อัสสัมชัญ	2	-	1	1	-
26	ม.อีสเทิร์นเอเชีย	-	1	1	-	-
27	ว.กรุงเทพสุวรรณภูมิ	1	-	-	-	1
28	ว.ดุสิตธานี	5	-	1	4	-
29	ว.ตาปี	-	1	1	-	-
30	ว.เทคโนโลยีภาคใต้	1	1	2	-	-
31	ว.เทคโนโลยีสยาม	-	1	-	-	1
32	ว.นครราชสีมา	-	1	-	-	1
33	ว.นานาชาติเซนต์เทเรซา	1	-	1	-	-
34	ว.ฟาร์อีสเทอร์น	1	-	1	-	-
35	ว.ราชพฤกษ์	1	-	-	-	1
36	ว.อินเตอร์เทคนิคลำปาง	-	2	2	-	-
37	ส.เทคโนโลยีแห่งอยุธยา	1	1	1	1	-
38	ส.รัชต์ภาคย์	1	3	-	-	4
รวม		39	45	35	13	36

จากตารางที่ 2 เป็นข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2555 ได้จำแนกหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนในประเทศไทยจำนวน 38 สถาบัน มี 84 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 39 หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 45 หลักสูตร และในจำนวน 84 หลักสูตรนี้แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 35 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 13 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 36 หลักสูตร

นอกจากนี้ได้จัดกลุ่มและรวมยอดหลักสูตรและสาขาวิชาสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนในประเทศไทยออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และสถาบัน ดังนี้

กลุ่มมหาวิทยาลัย จำนวน 26 สถาบัน มี 62 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 27 หลักสูตร และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 35 หลักสูตร แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 26 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 8 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 28 หลักสูตร

กลุ่มวิทยาลัย จำนวน 10 สถาบัน มี 16 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 10 หลักสูตร และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 6 หลักสูตร แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 8 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 4 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 4 หลักสูตร

กลุ่มสถาบัน จำนวน 2 สถาบัน มี 6 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต 2 หลักสูตร และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 4 หลักสูตร แบ่งออกเป็น สาขาวิชาการท่องเที่ยว 1 หลักสูตร สาขาวิชาการโรงแรม 1 หลักสูตร และสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 4 หลักสูตร

จากผลสรุปตามตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 พบว่าสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมุ่งเน้นการเปิดหลักสูตรทางด้านการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก รองลงมาเป็นหลักสูตรการโรงแรมและการท่องเที่ยว และหลักสูตรการโรงแรมตามลำดับ โดยในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ของสถาบันอุดมศึกษานั้นเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และสาขาที่เปิดดังกล่าวตรงตามความต้องการของประเทศในเรื่องงานบริการเพื่อชาวไทยและชาวต่างชาติ และพร้อมที่จะรองรับงานบริการสำหรับทางด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะบางสถาบันอุดมศึกษาได้เปิดหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนด้วยภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาเน้นความเข้มข้นด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะรวบรวมและนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำชุดฐานข้อมูลต่อไปในด้านการหาแรงงานให้ตรงตามคุณสมบัติที่สถานประกอบการต้องการเป็นลำดับต่อไป

และจากการสังเคราะห์หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยปีพ.ศ. 2555 พบว่าในระดับปริญญาตรี มีการเปิดสอนในหลักสูตรทั้งหมด 73 สาขาวิชา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยปี พ.ศ. 2555

ลำดับ	สาขาวิชา	จำนวนสถาบัน						
		กลุ่มสาขาด้านการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาจัดการโรงแรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านภาษาเพื่อการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านสปา
1	การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว			20				
2	การจัดการโรงแรมและท่องเที่ยว (นานาชาติ)			6				
3	การจัดการการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ	1						
4	การเดินทางและท่องเที่ยว	1						
5	การโรงแรม		6					
6	การจัดการโรงแรม		8					
7	การจัดการโรงแรม (นานาชาติ)		6					
8	การจัดการการท่องเที่ยว	19						
9	การจัดการการท่องเที่ยว (นานาชาติ)	2						
10	การท่องเที่ยว	24						
11	การท่องเที่ยว (นานาชาติ)	1						
12	การท่องเที่ยวและการโรงแรม			16				
13	การท่องเที่ยวและการโรงแรม (นานาชาติ)			1				
14	การจัดการการท่องเที่ยว-การจ้ดนำเที่ยว	1						
15	การจัดการการท่องเที่ยว-การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1						
16	การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม			2				
17	การท่องเที่ยวและการบริการ				3			
18	การท่องเที่ยวและการบริการ (นานาชาติ)				1			
19	สุขภาพความงามและสปา						1	
20	การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ				4			

ลำดับ	สาขาวิชา	จำนวนสถาบัน						
		กลุ่มสาขาด้านการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาด้านการโรงแรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านการบริการและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านภาษาเพื่อการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านสถาปัตยกรรม
21	การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ (นานาชาติ)				1			
22	การท่องเที่ยวยั่งยืน	1						
23	อุตสาหกรรมบริการเพื่อการท่องเที่ยว				1			
24	การบริหารโรงแรม		1					
25	การบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (นานาชาติ)	1						
26	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2						
27	พัฒนาการท่องเที่ยว	1						
28	ภาษาอังกฤษธุรกิจท่องเที่ยว					1		
29	อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	35						
30	อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (นานาชาติ)	1						
31	ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์เชิงท่องเที่ยว						1	
32	การบริหารธุรกิจ (ธุรกิจการท่องเที่ยว)	1						
33	การบริหารธุรกิจ (ธุรกิจบริการ)				9			
34	การจัดการท่องเที่ยวและการบริการ				7			
35	การจัดการท่องเที่ยวและการบริการ (นานาชาติ)				3			
36	การท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง	1						
37	อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม			1				
38	การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการบริการระหว่างประเทศ				1			
39	ภาษาไทยเพื่องานธุรกิจและการท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างชาติ					1		

ลำดับ	สาขาวิชา	จำนวนสถาบัน						
		กลุ่มสาขาด้านการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาด้านการโรงแรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านการบริการและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านภาษาเพื่อการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านสถาปัตยกรรม
40	ภาษาเวียดนามเพื่อธุรกิจการท่องเที่ยว					1		
41	ภาษาเยอรมันเพื่อการท่องเที่ยว					1		
42	ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยวและการโรงแรม					1		
43	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม							1
44	ประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว							1
45	วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว							1
46	วัฒนธรรมนานาชาติศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว							1
47	วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว							1
48	อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ				3			
49	การจัดการโรงแรมและธุรกิจที่พัก		2					
50	การโรงแรมและภัตตาคาร		3					
51	การจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว	1						
52	การอาหารและธุรกิจบริการ				1			
53	สังคมศาสตร์เพื่อมัคคุเทศก์และการท่องเที่ยว	1						
54	การจัดการธุรกิจบริการ				3			
55	การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	1						
56	การจัดการอุตสาหกรรมบริการ				2			
57	การจัดการธุรกิจท่องเที่ยว	1						
58	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการจัดการภาคบริการ				1			
59	การบริหารการโรงแรมและการท่องเที่ยว			1				
60	การบริหารการโรงแรมและการท่องเที่ยว (นานาชาติ)			2				

ลำดับ	สาขาวิชา	จำนวนสถาบัน						
		กลุ่มสาขาด้านการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาจัดการโรงแรม	กลุ่มสาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านภาษาเพื่อการท่องเที่ยว	กลุ่มสาขาวิชาด้านประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม	กลุ่มสาขาวิชาด้านสปา
61	ธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว			2				
62	การสื่อสารการท่องเที่ยวและบันเทิง	1						
63	สื่อสารการท่องเที่ยว	1						
64	การจัดการธุรกิจบริการสุขภาพ				1			
65	การจัดการโรงแรม สปาและการท่องเที่ยว			1				
66	การจัดการโรงแรม สปาและการท่องเที่ยว (นานาชาติ)			1				
67	ธุรกิจการบินและการท่องเที่ยว	2						
68	การจัดการธุรกิจบริการระหว่างประเทศ				1			
69	การจัดการธุรกิจบริการระหว่างประเทศ (นานาชาติ)				1			
70	การจัดการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ				1			
71	การจัดการรีสอร์ทและสปา							1
72	การจัดการโรงแรมและรีสอร์ท		1					
73	การจัดการสปา							1
	รวม	101	27	53	44	5	6	3

จากตารางที่ 3 พบว่าหลักสูตรระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษานั้น มีการเปิดสาขาวิชาที่หลากหลาย ดังนั้นจึงจัดกลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาด้านการท่องเที่ยว มีจำนวน 101 สถาบัน กลุ่มสาขาจัดการโรงแรม มีจำนวน 27 สถาบัน กลุ่มสาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มีจำนวน 53 สถาบัน กลุ่มสาขาวิชาการบริการและการท่องเที่ยว มีจำนวน 44 สถาบัน กลุ่มสาขาวิชาด้านภาษาเพื่อการท่องเที่ยว มีจำนวน 5 สถาบัน กลุ่มสาขาวิชาด้านประวัติศาสตร์/วัฒนธรรม มีจำนวน 6 สถาบัน และกลุ่มสาขาวิชาด้านสปา มีจำนวน 3 สถาบัน

สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่กลุ่มสาขาด้านการท่องเที่ยว กลุ่มสาขาวิชาด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว ตามลำดับ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับสาขาวิชาดังกล่าว เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้รองรับกับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำชุดฐานข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อไปสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการหรือสมาคมต่างๆ ในอนาคตต่อไปข้อที่ 2 การเตรียมชุดข้อมูลของบุคลากรทางการท่องเที่ยว จากการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็น ภายใต้หัวข้อเรื่อง “ระดมความคิด แนวทางการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวจากข้อมูลสถาบันอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2556 เวลา 08.30 – 15.30 น. ณ ห้องบอร์ดรูม 4 ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ โดยเชิญตัวแทนสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเตรียมชุดข้อมูลในการจัดทำฐานข้อมูลทุนมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล จากตัวแทนสถาบันอุดมศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สามารถนำมาพัฒนาสู่การกำหนดโครงสร้างข้อมูลในระบบฐานข้อมูลทุนมนุษย์ฯ โดยจำแนกข้อมูลสำคัญออกเป็น 6 ชุดข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคลังข้อมูลสารสนเทศ และจะได้ประสานเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ระบบฐานข้อมูลทุนมนุษย์ฯ ต่อไป โดยมีการกำหนดนิยามของชุดข้อมูลต่างๆ ดังนี้

1. ชุดข้อมูลนโยบาย/แผนงาน

ข้อมูลเกี่ยวกับด้านนโยบาย/แผนงานทางการท่องเที่ยวของรัฐบาลและหน่วยงานระดับชาติอื่นๆ ที่วางกรอบนโยบายทางการท่องเที่ยวไทย ซึ่งชุดข้อมูลด้านนโยบาย/แผนงานทางการท่องเที่ยว มีรายละเอียดข้อมูลได้แก่ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ.2554-2558 พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และนโยบายของภาครัฐต่ออาเซียน

2. ชุดข้อมูลการจัดทำหลักสูตรทางด้านการท่องเที่ยว

ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรทางด้านการท่องเที่ยวที่ผู้จัดทำหลักสูตรมีความต้องการข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำหลักสูตร ซึ่งชุดข้อมูลการจัดทำหลักสูตรทางด้านการท่องเที่ยว มีรายละเอียดข้อมูลได้แก่ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF: HED) และข้อตกลงร่วมกันว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวอาเซียน (Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals)

3. ชุดข้อมูลผู้ประกอบการไทยและอาเซียน

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการไทยและอาเซียน ซึ่งชุดข้อมูลผู้ประกอบการไทยและอาเซียน มีรายละเอียดข้อมูลได้แก่ ชื่อผู้ประกอบการ (ภาษาไทย) ชื่อผู้ประกอบการ (ภาษาอังกฤษ) ที่อยู่ผู้ประกอบการ เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร/อีเมล/เว็บไซต์ ตำแหน่งงานที่ผู้ประกอบการต้องการ จำนวนตำแหน่งงานที่ผู้ประกอบการต้องการ และอัตราค่าตอบแทนและสวัสดิการ

4. ชุดข้อมูลหลักสูตรทางการท่องเที่ยวในสถาบันอุดมศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรทางการท่องเที่ยวในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ซึ่งชุดข้อมูลหลักสูตรทางการท่องเที่ยวในสถาบันอุดมศึกษา มีรายละเอียดข้อมูลได้แก่ ชื่อสถาบันอุดมศึกษา หลักสูตร คณะ สาขาวิชา วัน/เดือน/ปี ที่เปิดหลักสูตร วัน/เดือน/ปี ที่ปรับปรุงหลักสูตร และโครงสร้างหลักสูตร

5. ชุดข้อมูลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ซึ่งชุดข้อมูลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา มีรายละเอียดข้อมูลได้แก่ รหัสนักศึกษา ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่อยู่ปัจจุบัน วัน/เดือน/ปีเกิด เบอร์โทรศัพท์มือถือ เพศ สัญชาติ ศาสนา สถาบันอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษา คณะ/สาขาวิชา ปีที่สำเร็จการศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม ความสามารถพิเศษอื่นๆ และทักษะที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติม

6. ชุดข้อมูลบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาทางการท่องเที่ยว

ข้อมูลเกี่ยวกับนักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์ และวิทยากรทางการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ซึ่งชุดข้อมูลบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาทางการท่องเที่ยว มีรายละเอียดข้อมูลได้แก่ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน ที่อยู่ปัจจุบัน วัน/เดือน/ปีเกิด เบอร์โทรศัพท์มือถือ เพศ สัญชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพ สถาบันอุดมศึกษาที่สำเร็จการศึกษา คณะ/สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษาที่สำเร็จ ความเชี่ยวชาญพิเศษ และ ประสบการณ์การทำงาน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย พบประเด็นต่างๆ ที่ควรนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

จากการสอบถามตัวแทนสถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร เมื่อพิจารณารายการข้อมูลแล้ว พบว่ารายการข้อมูลที่จะนำเข้าสู่ระบบนั้น สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

1. รายการข้อมูลที่ได้จากภายในสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาระบบการนำเข้าข้อมูลที่อำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เช่น มีข้อมูลรายการที่อาจจะได้จากกระบวนการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนของหน่วยงาน ก็ควรจัดให้มีช่องทางที่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบการรายงานเดิม ซึ่งเป็นการรายงานโดยเอกสาร ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่สะดวกต่อผู้ปฏิบัติงาน และสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

2. รายการข้อมูลที่ได้จากองค์กรภายนอกที่เป็นต้นทางของข้อมูลนั้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่จัดหาข้อมูลได้โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน เช่น รายการข้อมูลซึ่งจำเป็นต่อการวางแผน กำหนดนโยบาย และสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยและโลก และประเภทที่ต้องมีค่าใช้จ่ายหรืออาจต้องซื้อจากผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ยังมีข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงทำให้ข้อมูลบางอย่างมีการจัดเก็บที่ซ้ำซ้อนซึ่งในบางรายการข้อมูลก็ยังไม่ได้รับผิดชอบจัดเก็บ รวมทั้งยังไม่มีเชื่อมโยงข้อมูล

ดังนั้นการพัฒนากระบวนข้อมูล ควรให้ความสำคัญในเรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยมีแนวทางการสร้างความร่วมมือกันดังนี้

1. ควรจัดประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลเพื่อเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล หรือร่วมกันพิจารณาทบทวนรายการข้อมูล ความถี่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล มาตรฐานเทคนิคเพื่อการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งตัวแทนของหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม ควรเป็นผู้ที่มีบทบาทหรือมีอำนาจในการตัดสินใจได้

2. ทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปรายการข้อมูลที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน

3. ควรให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลภายนอกได้ทราบถึงผู้ที่รับผิดชอบในการปรับปรุงข้อมูล รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ร่วมนำข้อมูลเข้าสู่ระบบฐานข้อมูล ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

ส่วนประเภทที่ต้องมีค่าใช้จ่ายหรืออาจต้องเสียค่าธรรมเนียมจากผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูล อาจจะต้องเตรียมงบประมาณเพื่อการจัดหาข้อมูลดังกล่าวด้วย

การพัฒนาบุคลากรเพื่อการวิเคราะห์และใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล การพัฒนาและใช้งานฐานข้อมูล ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับฐานข้อมูล ให้มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการใช้ระบบนำเข้าข้อมูล (Data Acquisition System) การพัฒนาบุคลากรเพื่อการเรียกดูและใช้งานระบบ การพัฒนาบุคลากรเพื่อการดูแลระบบ การพัฒนาบุคลากรด้านการวิเคราะห์ ทั้งนี้ควรพิจารณาการพัฒนาดังกล่าวให้สอดคล้องกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนฐานข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฐานข้อมูลบุคลากรการท่องเที่ยวจากข้อมูลสถาบันอุดมศึกษา”

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์]. (2554). *กรอบความร่วมมือท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2555. เข้าถึงได้จาก : <http://pmqa.mots.go.th:8081/apec/attach/1/ASEANoverview4-6-2011.doc>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์]. (2554). (ร่าง) *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2555. เข้าถึงได้จาก : <http://webplan.drr.go.th/.../แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ.pdf>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. [ออนไลน์]. (2554). *ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ.2555 – 2559*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2555. เข้าถึงได้จาก : http://mots.go.th/download/about_mots/strategy_and_policy/StrategyOfMots55-59.pdf
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2555).*ข้อตกลงร่วมว่าด้วยการยอมรับคุณสมบัติบุคลากรวิชาชีพการท่องเที่ยวอาเซียน32 ตำแหน่งงาน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals : MRA : TP)*. สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2554 -2558* (ฉบับภาษาไทย).
- พินิติ ระชนานุกูล. (2554). *ในการประชุมสัมมนาเครือข่ายประชาสัมพันธ์สถาบันอุดมศึกษา: เตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. โรงแรมปทุมวัน ปริ๊นเซส กรุงเทพฯ.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ. (2552). *ศักยภาพของอุตสาหกรรมโรงแรมในจังหวัดท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย*. เชียงใหม่ :สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ.
- สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. (2554). *MRA คืออะไร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2555. เข้าถึงได้จาก :http://secretary.mots.go.th/person/ewt_news.php?nid=1547&filename=index
- สถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว. (2555). *มาตรฐานสมรรถนะร่วมวิชาชีพสำหรับการท่องเที่ยวอาเซียน*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. [ออนไลน์]. (2553).*รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษากรอบความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพกำลังแรงงานไทยใน 32 ตำแหน่งงาน ภายใต้ข้อตกลงอาเซียน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2555. เข้าถึงได้จาก : <http://home.dsd.go.th/sdp/filedownload/Project/final%207%20oct%202010.pdf>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์]. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bps2.moe.go.th/index.php/component/content/article/38-fp-items/288-11>

